

Danuta Gorajewska

Razem w szkole Podstawowej

Autor i redaktor serii:

Danuta Gorajewska, APS, Warszawa

Recenzent:

prof. dr hab. Grzegorz Szumski

Opracowanie graficzne:

Marek Krzysztof Lasecki

Przygotowanie do druku:

Magdalena Borek

Opracowanie redakcyjne:

Dorota Starzyńska

Agnieszka Jędrzejczak-Sprycha

Projekt współfinansowany ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

www.integracja.org

Wydawca:

Stowarzyszenie Przyjaciół Integracji

ul. Dzielna 1, 00-162 Warszawa

Copyright by Stowarzyszenie Przyjaciół Integracji

Warszawa 2010

Nakład: 1000 egz.

Publikacja bezpłatna

ISBN 978-83-89681-87-9

Wszelkie prawa zastrzeżone. Każda reprodukcja lub adaptacja całości lub części niniejszej publikacji, i to niezależnie od zastosowanej techniki reprodukcji (drukarskiej, fotograficznej, komputerowej, nagrań fonograficznych itp.), wymaga pisemnej zgody Wydawcy.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

Warszawa, w grudniu 2009 roku

**DO CZYTELNIKÓW KSIĄŻKI
„RAZEM W SZKOLE PODSTAWOWEJ”**

Drodzy Moi,

Mam nadzieję, że wiecie już, iż nikt nie może Was obrażać, lekceważyć i poniżać. Że każde z Was ma prawo do kontaktu z rodzicami, wypowiedzenia się i bycia wysłuchanym. Wreszcie – że macie prawo do nauki, zabawy i wypoczynku. Prawa te, nazywane właśnie „prawami dziecka”, macie wszyscy i pod tym względem jesteście sobie równi. Nieważne, że każde z Was jest inne. Różnicie się wzrostem, kolorem włosów i oczu, zainteresowaniami, osobowością – i pod wieloma jeszcze innymi względami. Bywają i różnice bardzo poważne: jedni z Was mają rodziców i dziadków, inni nie. Jedni są zdrowi i silni, inni – chorzy bądź dotknięci niepełnosprawnością. Ta różnorodność jest najzupełniej normalna – równi jesteśmy jednak pod względem praw, które mamy takie same. Chciałbym, byście dzięki tej książeczce zrozumieli, że każdy ma prawo do szacunku, które wypływa wprost z godności, jaką posiada każde dziecko – tylko dlatego i aż dlatego, że jest człowiekiem. Musimy przestrzegać praw każdego, kogo spotkamy na swej drodze. Szkoła to Wasz drugi dom – miejsce, w którym poznajecie świat, uczycie się i bawicie. Spotykacie tutaj mnóstwo kolegów i koleżanek. Są oni takimi samymi dziećmi, jak Wy, więc traktujcie ich z szacunkiem. Traktujcie tak, jak chcielibyście, żeby i Was traktowano. Pamiętajcie – niezależnie od tego czy jesteście pełnosprawni czy też nie – każde z Was ma prawo do zabawy, uśmiechu i szczęścia. Nie oceniajcie nikogo, dopóki go nie poznacie. To, że jesteśmy różnorodni, czyni świat ciekawszym!

*Najszczerzej
z poważaniem
Marek Michalak,*

**MAŁA
INTEGRACJA**

**Publikacja stanowi materiał edukacyjny
dla klas I-III szkoły podstawowej, wspierający
program Stowarzyszenia Przyjaciół Integracji
„Czy naprawdę jesteśmy inni?
Razem w naszej szkole”**

**HONOROWY PATRONAT
MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ**

**Dziękujemy uczniom klas I-III
(oraz ich wychowawcom i rodzicom)
Prywatnej Szkoły Podstawowej nr 41
w Warszawie za cenne uwagi w trakcie prac
nad niniejszą publikacją**

Dzieci, podobnie jak dorośli, mają nie tylko obowiązki, ale i niezbywalne prawa. Wśród nich prawo do nauki i pełni życia mimo fizycznej czy intelektualnej niepełnosprawności. Kształtowanie postaw poszanowania drugiego człowieka, w tym respektowania wspólnych i odrębnych dla danej grupy praw, nie należy do zadań łatwych. Przygotować dziecko do sprostania temu wyzwaniu mają szkoła i rodzina. Wzrost liczby uczniów z niepełnosprawnością w placówkach ogólnodostępnych i integracyjnych sprawił, że **problematyka niepełnej sprawności człowieka stała się integralnym elementem budowania wspólnoty wychowanków**. Dzieje się tak w związku z przeprowadzoną na przełomie XX i XXI wieku reformą kształcenia specjalnego w Polsce. Jej następstwem była zmiana proporcji w umieszczaniu uczniów pełnosprawnych i z niepełnosprawnością w szkołach.

Uczeń początkowych klas szkoły podstawowej w sposób naturalny poznaje świat. Jego zmysły i serce na długo zapamiętują doświadczenia i przeżycia z dzieciństwa. Przeładowane programy szkolne sprawiają, że zarówno nauczyciele, jak i dzieci w odkrywaniu nowych zagadnień są niekiedy zagubieni. Pomijani w procesie dydaktycznym czują się też rodzice. Trudno poza tym mówić o pracy wychowawczej w grupie, w której uczniowie nie są zintegrowanym zespołem, a rodzina i szkoła ze sobą nie współpracują.

Publikacja *Razem w szkole podstawowej* została opracowana z myślą o poszerzeniu kompetencji społecznych ucznia. Niepełnosprawność ukazano w niej jako integralny element życia ludzkiego, w tym stosunków społecznych panujących w klasie. Zaprezentowano dzieci z niepełnosprawnością, które w miarę swoich możliwości są niezależne i samodzielne. Akcent położono na kształtowanie właściwych postaw względem rówieśników, pokazując przy tym, że osoba z niepełnosprawnością to nie tylko ktoś, komu trzeba pomagać. Wybrane zadania służą podkreśleniu, że osoba z niepełnosprawnością może też nieść pomoc innym.

Materiał został pomyślany jako wspierający działania zaplanowane na pierwsze trzy lata nauki w szkole. Nie jest to publikacja, którą należy wykorzystać krok po kroku, w całości.

Chociaż niewątpliwie stanowi zwartą całość, ma być jedynie źródłem inspiracji dla nauczyciela realizującego program kształcenia zintegrowanego.

Poszczególne zadania można dowolnie dobierać w zależności od potrzeb i warunków, w jakich odbywać się będą lekcje.

Nie istnieją narzędzie uniwersalne dla wszystkich szkół. Zaplanowanie czasu realizacji proponowanych ćwiczeń (na przestrzeni trzech lat, konkretnego roku szkolnego i pojedynczej lekcji), jak i miejsca ich wykonania (podczas pracy w klasie lub pracy domowej) pozostawiono decyzji nauczyciela. On najlepiej zna możliwości swojej grupy.

Zaproponowana publikacja może też włączyć rodziców do rozmów o niepełnosprawności (np. podczas wspólnego odrabiania pracy domowej).

Poszczególne zadania sprawdzają się w pracy poznawczej i wychowawczej.

Z powodzeniem można z nich korzystać w grupach i indywidualnie. Wybrane elementy mogą posłużyć jako materiał do pracy wyrównawczej i z dziećmi zdolnymi.

Niektóre ćwiczenia mają charakter otwarty, inne – wymagają konkretnej odpowiedzi (do tych ostatnich zamieszczono rozwiązania na końcu publikacji). Warto zwrócić uwagę na ćwiczenia wymagające dodatkowych pomocy (np. lusterka) i takie, które mogą posłużyć do rozwinięcia kolejnych tematów (dotyczących praw dziecka, np. do ochrony przed przemocą). Przygotowano zadania, które intensyfikują działania uczniów, wymagają większego wysiłku intelektualnego i takie, które można wykorzystać... w czasie relaksu.

Różnorodność zabaw edukacyjnych daje możliwość dostosowania zarówno formy aktywności uczniów podczas zajęć, jak i poziomu trudności poszczególnych zadań.

Dzięki zabawie uczniowie mają szansę w sposób przyjazny poznać kluczowe zagadnienia związane z włączaniem osób z niepełnosprawnością do edukacji.

Przygotowują się tym samym do życia poza szkołą w społeczeństwie otwartym.

Zachęcając do podejmowania rozmów o niepełnosprawności z uczniami, i jednocześnie wierząc w pomysłowość nauczycieli, **oddajemy do rąk uczniów, wychowawców**

i rodziców materiał z zasadami, które warto znać w kształtowaniu reguł

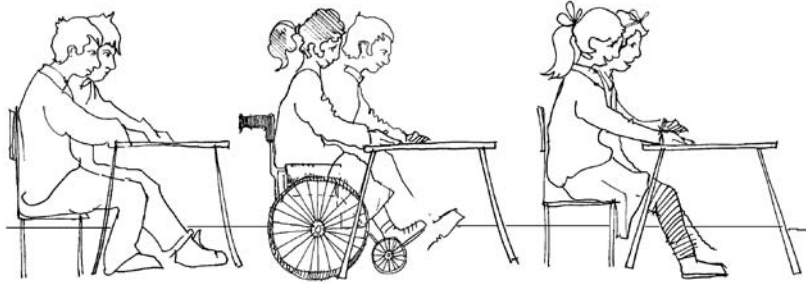
społecznego współistnienia.

Danuta Gorajewska

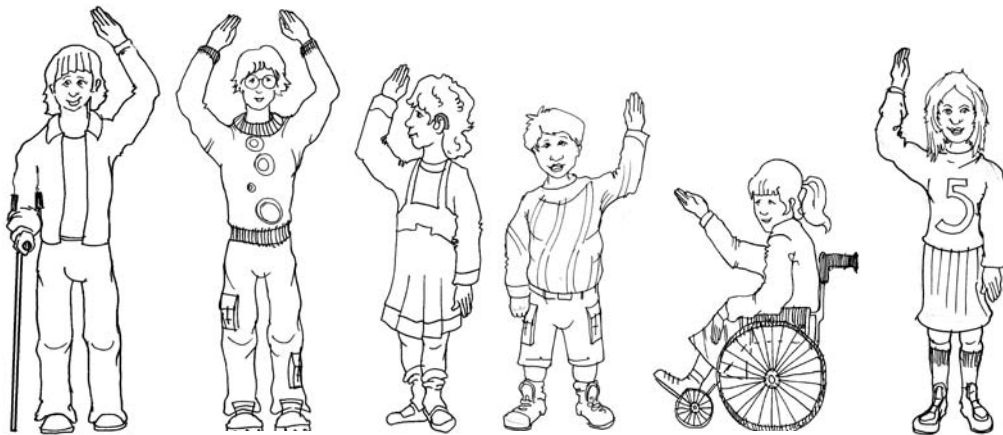
W nowej klasie

Spróbuj odgadnąć, kto z kim siedzi w ławce. Zosia ma ciemne włosy. Jej kolega z ławki siedzi po lewej stronie. Kasia siedzi w pierwszej ławce. Za Jankiem siedzi Filip. Przed Zosią siedzi Agata. Marek siedzi obok Filipa. Wpisz imiona dzieci w odpowiednie kratki. Imiona dzieci, które siedzą po prawej stronie ławki wpisz w dolne pola.

Podobieństwa i różnice

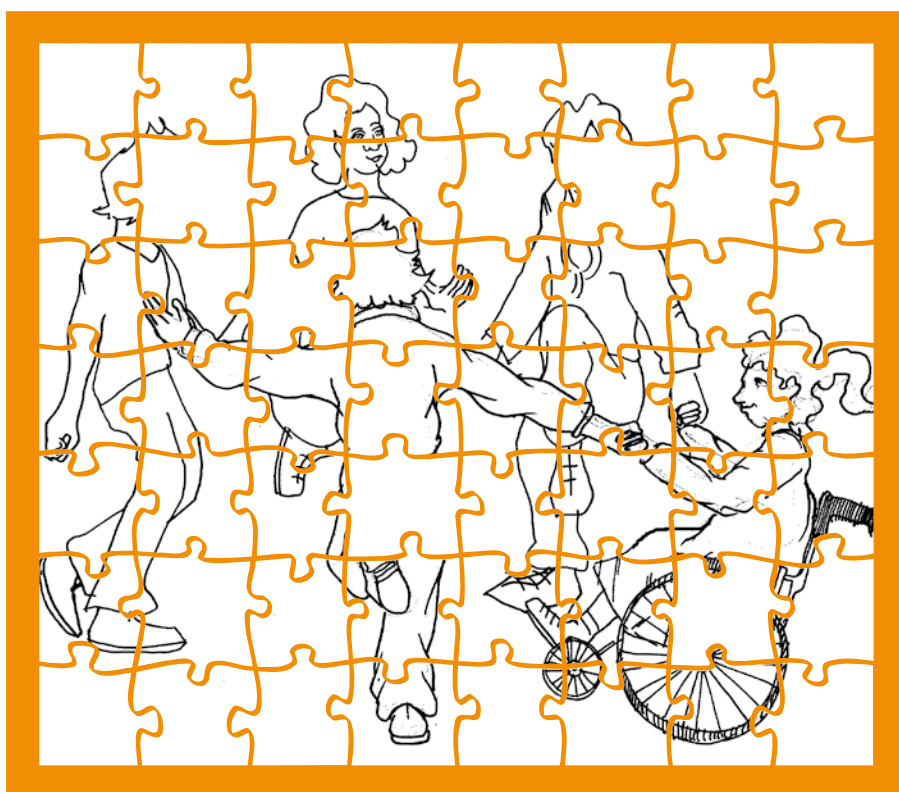
Połącz uczniów z ich cieniami.

Każdy **jest** ważny

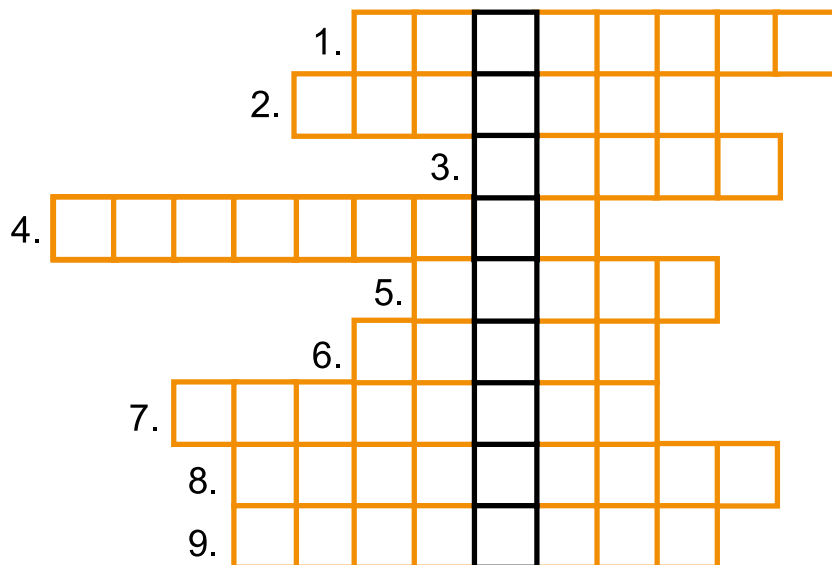
W szkole ważny jest każdy uczeń, podobnie jak w układance każdy element. Przekonasz się o tym porządkując puzzle. Wpisz w odpowiednie miejsca na obrazku numer brakującego puzzla.

Prawa i **obowiązki**

Każdy uczeń ma prawa i obowiązki. Uzupełnij diagram, a dowiesz się, jak nazywa się dokument, w którym poza statutem spisane są prawa i obowiązki ucznia danej szkoły.

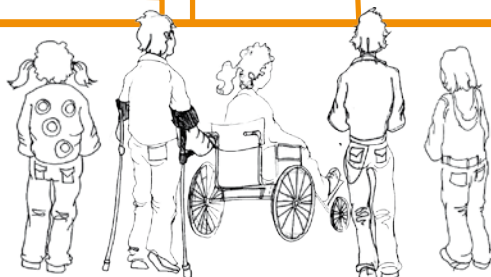
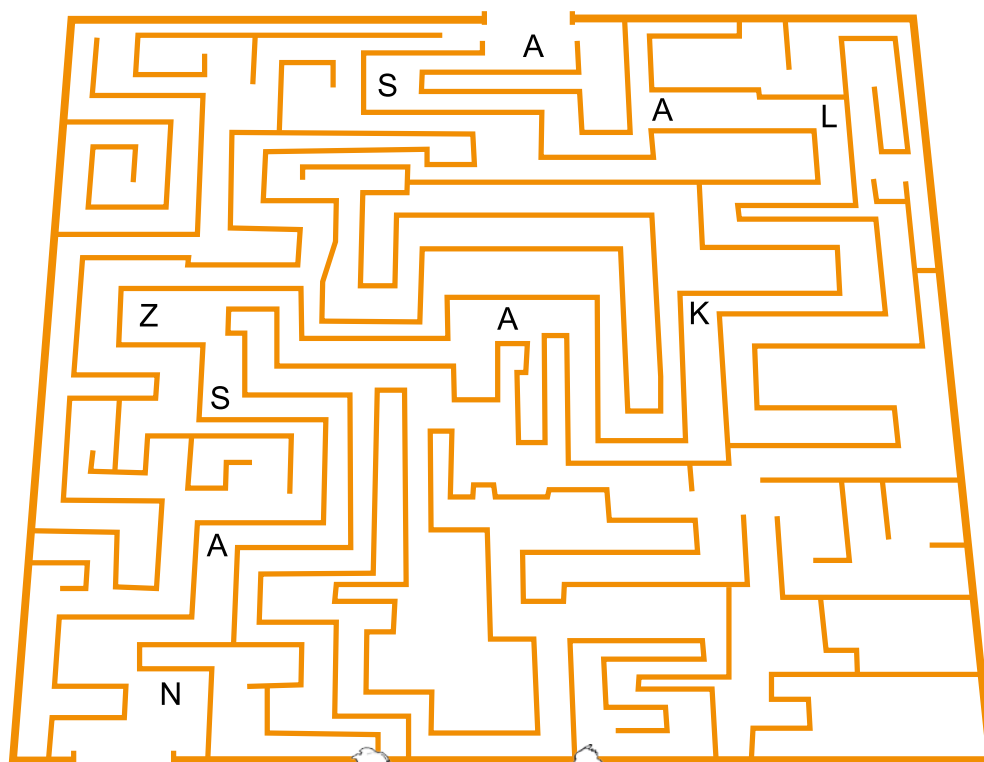
1. osoba kierująca pracą szkoły
2. czas pomiędzy lekcjami
3. znak naszej ojczyzny, wisi w klasie
4. po szkole podstawowej
5. odbywają się w niej lekcje
6. należy je przestrzegać
7. uroczyste spotkanie w szkole, np. z okazji rozpoczęcia roku szkolnego
8. należy je wypełniać w domu i szkole
9. nauczyciele wpisują do niego oceny

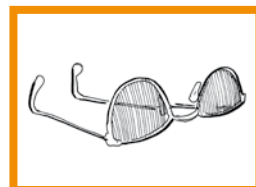
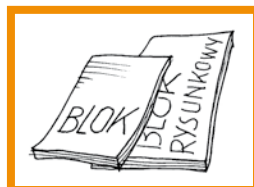
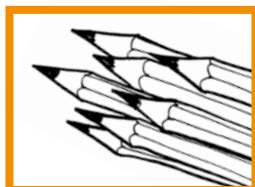
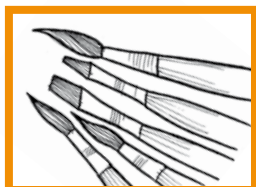
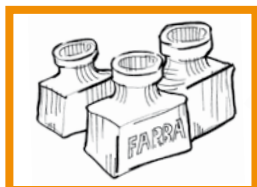
Którędy do klasy?

Pomóż nowym uczniom znaleźć klasę. Odczytaj po drodze litery. Hasło wpisz do odpowiednich kratek.

Co można zobaczyć?

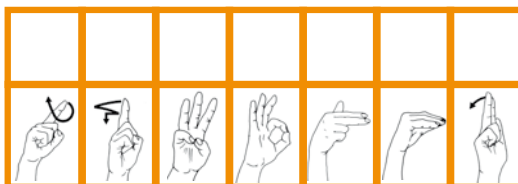
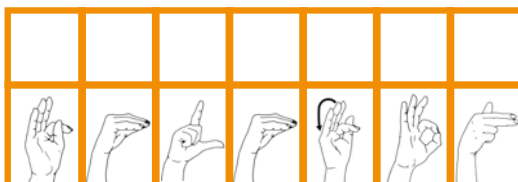
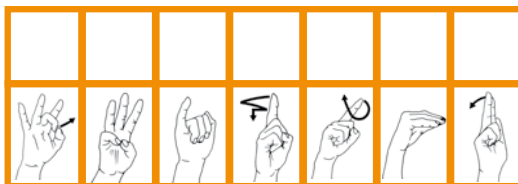
Przekreśl obrazek, który nie pasuje do pozostałych.

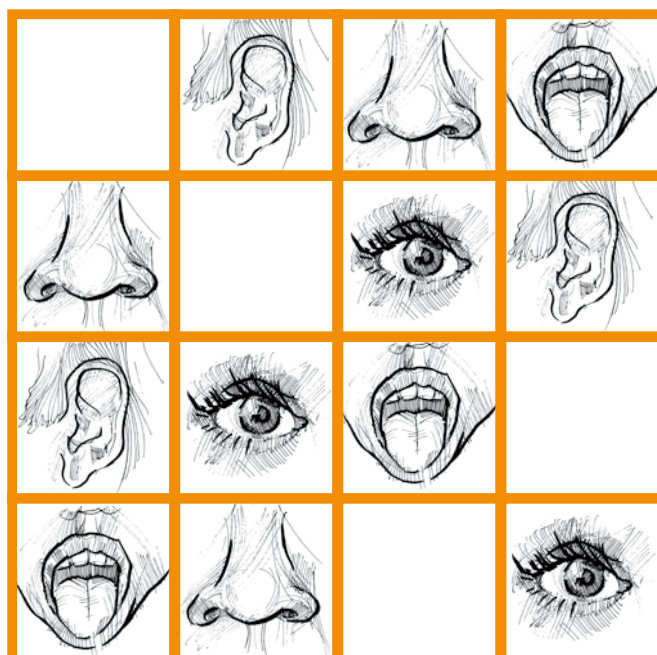
Co można usłyszeć?

Podpisz obrazki, wiedząc, że każdej literze drukowanej odpowiada jedna litera alfabetu języka migowego. Odczytaj, jaki przedmiot powinien znaleźć się na ostatnim rysunku. Narysuj go.

Dzięki czemu można poznawać?

Zastanów się, jakich obrazków brakuje w pustych kratkach. Narysuj je. Czy wiesz, z jakimi zmysłami związane są poszczególne obrazki?

Rozmawiać i **stuchać**

Dobry rozmówca zna i stosuje zwroty grzecznościowe. W ten sposób wyraża szacunek wobec innych i wzbudza szacunek dla siebie. Odszukaj w diagramie siedem zwrotów grzecznościowych. Ukryte w pionie i poziomie słowa zaznacz różnymi kolorami.

D	Z	I	E	Ń	Ć	D	O	B	R	Y	V	M
Z	P	Q	U	F	A	O	Ł	W	Z	J	K	I
G	R	W	Y	N	B	H	D	Ą	Q	F	T	Y
D	O	B	R	Y	Ń	W	I	E	C	Z	Ó	R
Ż	S	L	T	D	Z	I	Ę	K	U	J	Ę	L
E	Z	P	J	Ó	C	D	A	P	T	W	M	G
U	Ę	F	Ą	Ń	U	Z	S	Ó	H	X	O	T
K	H	R	A	L	K	E	P	K	W	A	I	E
S	D	O	B	R	A	N	O	C	Ś	Ą	I	W
J	C	P	E	Y	G	I	L	P	R	U	Ó	S
P	R	Z	E	P	R	A	S	Z	A	M	Ś	D

Poznawać i **odkrywać**

Połącz jednakowym kolorem rysunki, których nazwy brzmią tak samo.

Dlaczego **dzieci** chodzą do **szkoły**?

Prawo do nauki jest jednym z wielu praw dziecka. Uczniowie zapisali niektóre swoje prawa na balonach. Dorysuj sznurki tak, by każdy trzymał po tyle samo balonów.

Pierwszy **dzień**

Wyobraź sobie, że idziesz pierwszy raz do szkoły. Wchodzisz do swojej klasy. Co mogą zrobić dzieci, by ten dzień był dla ciebie i każdego nowego ucznia miły? Odczytaj zapisane wsparcie rady starszych kolegów.

ĘIS JINHCEIMŚU

ĘIS WATSDEZRP

ĘIS JATIWYZRP

YWABAZ OD ŚORPAZ

Jak rozpocząć rozmowę?

Pierwsze dni w nowej szkole dla każdego bywają trudne. Zwykle nikogo się tam nie zna. Pomyśl, na ile sposobów można się przywitać. Pamiętaj o słowach i gestach. Uzupełnij puste pola swoimi przykładami.

SŁOWA

GESTY

Dzień dobry!

[]

[]

[]

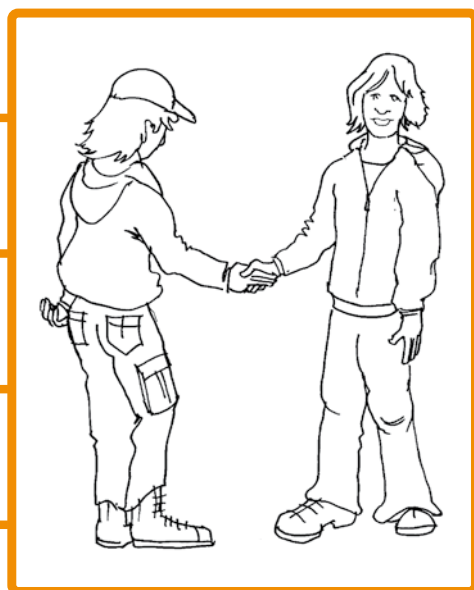

uścisnąć dłoń

[]

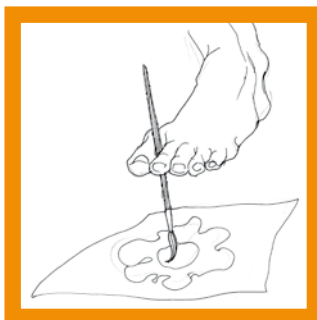
[]

[]

Inaczej - to nie znaczy gorzej

Nie dziw się, gdy koleżanka lub kolega te same czynności wykonuje w inny sposób niż ty. Przyjrzyj się uważnie obrazkom, a dowiesz się, jak niektóre dzieci czytają, piszą, malują, słuchają i rozmawiają. Policz, ile jest obrazków. Wynik zapisz cyfrą i słowem. Pamiętaj: inaczej - to nie znaczy gorzej.

[] _____

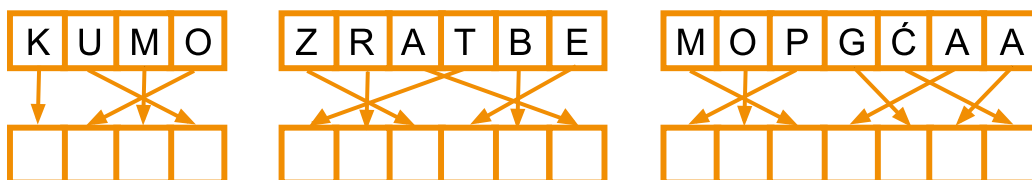
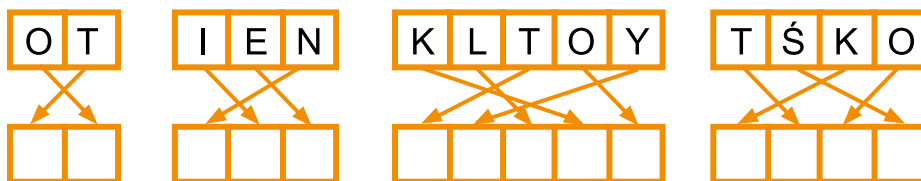
Pomocna
dłoń

Nikt nie jest doskonały. Każdy czasem potrzebuje pomocy innych. Każdy może pomóc innym. Pomyśl, w czym jesteś słaby, a co jest twoją mocną stroną. W czym potrzebujesz pomocy, a w czym mógłbyś pomóc innym. Znajdź na obrazkach i w dowolny sposób pokoloruj osoby, które pomagają innym.

Normalnie,
czyli jak?

Osoba z niepełnosprawnością jest takim człowiekiem jak ty. Uczy się i lubi się bawić. Traktuj ją tak, jak sam chciałbyś być traktowany. Uporządkuj litery tak, jak wskazują strzałki. Hasło wpisz do odpowiednich krater.

OSOBA Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

Dobre zachowanie

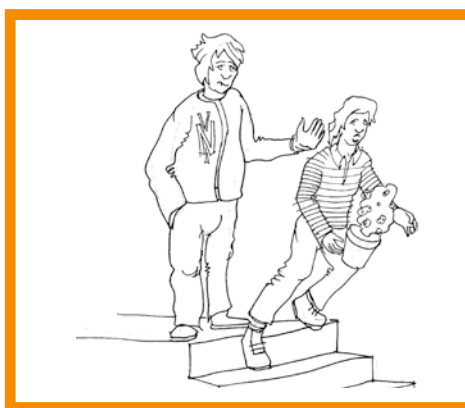
Dziom często się powtarza, że musz być grzeczne w szkole i w domu, podczas nauki i w trakcie zabawy. Pamiętaj jednak, że dobre zachowanie nie oznacza, że musisz robić wszystko, co ci każą inni. Zaznacz uśmiechniętą buźką 😊 te rysunki, na których dzieci zachowały się grzecznie w stosunku do innych.

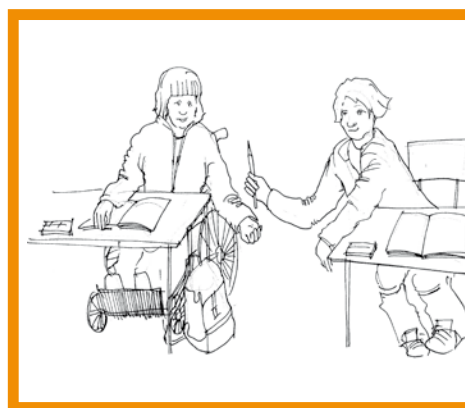
1

2

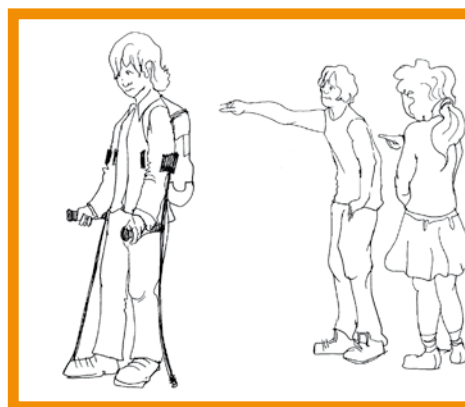
3

4

5

6

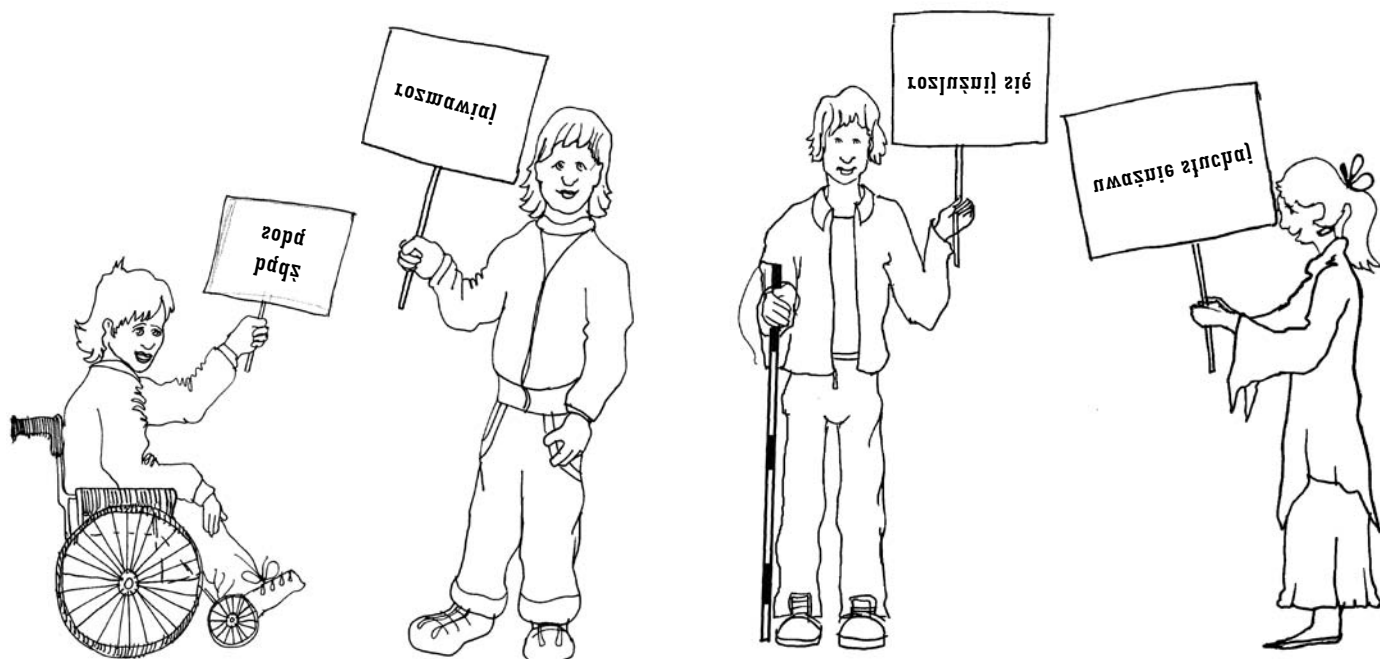
Jak okazać komuś, że się go lubi?

Miło jest, gdy ktoś mówi, że cię lubi. Jeszcze milej, gdy to okazuje. Zobacz, w jaki sposób dzieci okazują sympatię. W pustym okienku narysuj lub napisz, jak jeszcze można okazać, że się kogoś lubi?

Jak zostać przyjacielem?

Wśród przyjaciół żyje się dużo łatwiej. Co twoim zdaniem pomaga, a co przeszkadza w przyjaźni? Sprawdź, co na ten temat sądzą dzieci. Użyj lusterka, by odczytać ich rady.

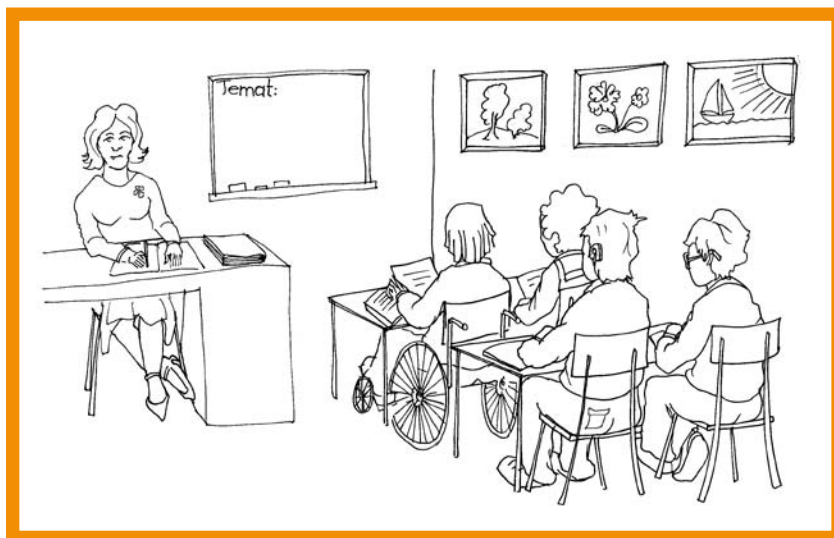
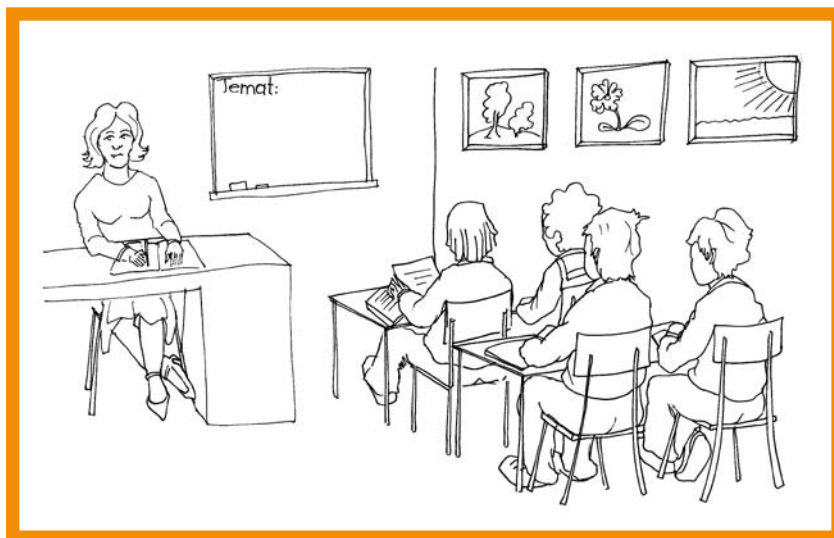
Jak żyć w przyjaźni?

Nie wszyscy od razu zostają przyjaciółmi. Pomyśl, co mogą zrobić uczniowie, aby nikt w klasie nie czuł się samotny i odrzucony. Skreśl co drugą literę i odczytaj hasło. Dowiesz się, co robić, żeby pielęgnować przyjaźń.

P A O K M B A Z G C A F Ć J S Ł O Y B R I T E Ó
N D A H W U Z L A Ż J Ś E Ź M

Wspólna nauka

Znajdź 10 szczegółów, którymi różnią się te dwa obrazki.

Lekcja na **basenie**

Podczas lekcji na basenie dzieci dowiedziały się, że skoki do wody są niebezpieczne. Po nieudanym skoku do wody można resztę życia spędzić na wózku inwalidzkim.

Czy wiesz, jak wygląda znak zakazujący skoków do wody? Pokoloruj czerwoną kredką miejsca oznaczone krzyżykiem, niebieską – miejsca oznaczone kółkiem, żółtą – trójkątem a czarną – kwadratem.

Dobra **zabawa**

W szkole uczniowie nie tylko razem się uczą, ale i bawią. Pamiętaj: dobra zabawa to taka, w której wszyscy mogą brać udział. Zaznacz uśmiechniętą buźką 😊, na których obrazkach dzieci nie zapomniały o tej zasadzie.

1

2

3

4

Rozwiązania

str. 5 w ławkach siedzą:

F	I	L	I	P	J	A	N	E	K	K	A	S	I	A
M	A	R	E	K	Z	O	S	I	A	A	G	A	T	A

str. 6 hasła z krzyżówki: 1. dyrektor, 2. przerwa,
3. godło, 4. gimnazjum, 5. klasa, 6. prawa,
7. akademia, 8. obowiązki, 9. dziennik

str. 7 hasło: nasza klasa;

nie pasują okulary, pozostałe
przedmioty służą do malowania i rysowania

str. 8 dzwonek; od góry: oko, język, nos, ucho;
zmysły: wzroku, smaku, węchu, słuchu

str. 9 zwroty grzecznościowe:

D	Z	I	E	Ń	Ć	D	O	B	R	Y	V	M
Z	P	Q	U	F	A	O	Ł	W	Z	J	K	I
G	R	W	Y	N	B	H	D	Ą	Q	F	T	Y
D	O	B	R	Y	Ń	W	I	E	C	Z	Ó	R
Ż	S	L	T	D	Z	I	Ę	K	U	J	Ę	L
E	Z	P	J	Ó	C	D	A	P	T	W	M	G
U	Ę	F	Ą	Ń	U	Z	S	Ó	H	X	O	T
K	H	R	A	L	K	E	P	K	W	A	I	E
S	D	O	B	R	A	N	O	C	Ś	Ą	I	W
J	C	P	E	Y	G	I	L	P	R	U	Ó	S
P	R	Z	E	P	R	A	S	Z	A	M	Ś	D

str. 10 każdy uczeń trzyma po trzy balony;

zapisane wspaniałe rady: uśmiechnij się, przywitaj się,
przedstaw się, zaprosz do zabawy

str. 11 przykładowe słowa na powitanie: Cześć!, Hej!,
Siema!, Serwus!, Halo! Witam!; przykładowe gesty
na powitanie: pomachać, uściskać, pocałować
w policzek, przybić piątkę, skinąć głową;
są cztery obrazki

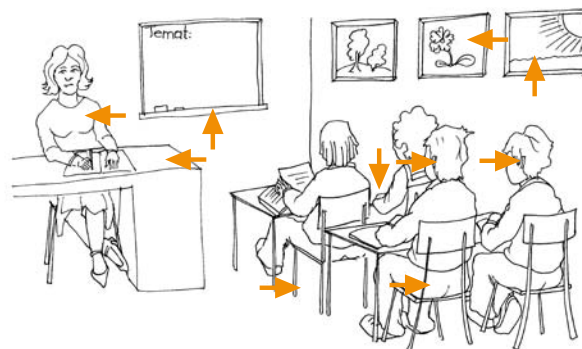
str. 12 niepełnosprawni – normalna sprawa

str. 13 osoba z niepełnosprawnością to nie tylko ktoś,
komu trzeba pomagać

str. 14 rysunki 1, 4, 5

str. 15 hasła: bądź sobą, rozluźnij się, uważnie
słuchaj,
rozmawiaj

str. 16 hasło: pomagać sobie nawzajem;
różnice oznaczono strzałkami

str. 17 obrazki 2, 3 i 4

str. 22 hasło z okładki:

Pamiętaj i przypominaj innym!

Wszystkie dzieci mają prawo do nauki
razem w szkole

Pamiętaj!

Niepełnosprawni – normalna sprawa.
Nie ma nic złego w przyglądaniu się
osobom z niepełnosprawnością.
Jednak nie wypada gapić się na nie.
To nie przybysze z innej planety!

Niepełnosprawność to nie kara za grzechy.
Każdy człowiek może stać się
osobą z niepełnosprawnością.

Osoba z niepełnosprawnością
to nie tylko ktoś, komu trzeba pomagać.
Osoba z niepełnosprawnością też może
pomagać innym.

Osoba z niepełnosprawnością jest
takim samym człowiekiem jak ty.
Traktuj osoby z niepełnosprawnością tak,
jak sam chciałbyś być traktowany.

Jeśli spotkasz osobę z niepełnosprawnością...

bądź sobą

bądź cierpliwy

nie bój się

rozluźnij się

okaż życzliwość

nie uciekaj

uśmiechnij się

porozmawiaj

nie wyśmiewaj

przywitaj się

uważnie słuchaj

nie przezywaj

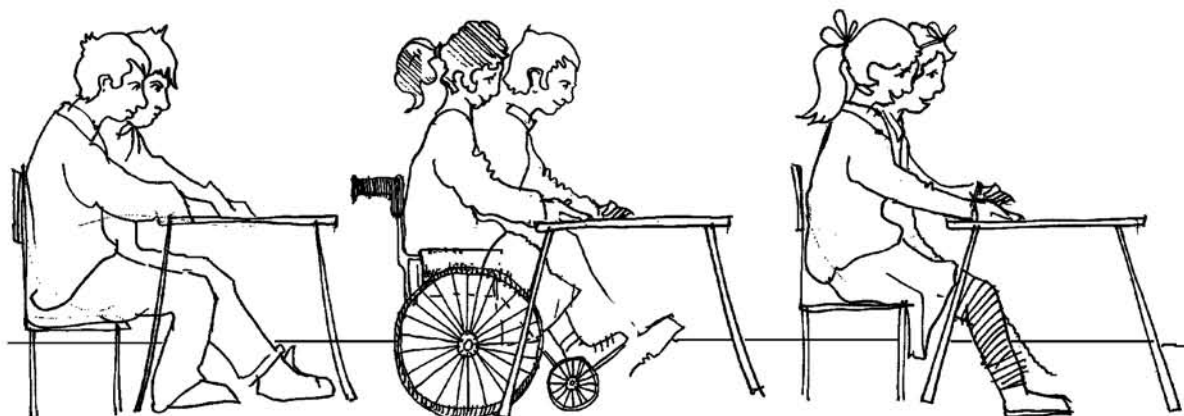
zaproś do zabawy

Pamiętaj i przypominaj innym!

Wszystkie

mają prawo do

razem w

STOWARZYSZENIE PRZYJACIÓŁ INTEGRACJI

ORGANIZACJA POŻYTKU PUBLICZNEGO

00-162 Warszawa, ul. Dzielna 1, tel.: 22 831 85 82, faks: 22 831 85 82 wew. 24

e-mail: integracja@integracja.org; www.integracja.org

Twój **1%** przełamię bariery

KRS 0000 102 130

Stowarzyszenie

Przyjaciół Integracji

PŁYTKA WYOBRAŻNIA TO KALECTWO

Kampania uświadamiająca związek między lekkomyślnym skokiem do wody, a niepełnosprawnością
www.plytkawyobraznia.pl

MAŁA INTEGRACJA

Seria stworzona z myślą o najmłodszych. Przybliża tematykę niepełnosprawności w przyjaznej dzieciom formie historyjek obrazkowych, rebusów, labiryntów i krzyżówek

Czy naprawdę
chciałbyś być na
naszym miejscu?

KAMPANIA PARKINGOWA

Kampania uwrażliwia osoby pełnosprawne na problem zajmowania tzw. kopert – miejsc parkingowych zastrzeżonych dla osób z niepełnosprawnością

PLATFORMA INFORMACYJNA

Stworzona dla osób poszukujących informacji na temat niepełnosprawności i porad prawnych dla osób z niepełnosprawnością

Centra Integracji
w Gdyni, Katowicach,
Krakowie, Warszawie
i Zielonej Górze

Portal informacyjny
www.niepełnosprawni.pl

Program telewizyjny
w TVP Info

Ogólnopolska
Infolinia Integracja

Magazyn „Integracja”

RZECZNIK PRAW DZIECKA

RZECZNIK PRAW DZIECKA

ul. Śniadeckich 10, 00-656 Warszawa

tel. (22) 696 55 45; fax 22 629 60 79

www.brpd.gov.pl; e-mail: rpdp@brpd.gov.pl

Dziecięcy Telefon Zaufania: 0 800 12 12 12

0-800 12 12 12
Dziecięcy Telefon Zaufania
Rzecznika Praw Dziecka

MAMO TATO

NIE parkuj
na kopercie

**Przekonaj swoich rodziców,
aby nie parkowali na *kopertach*.**

ORGANIZATOR:

15 lat **INTEGRACJA**[®]

www.integracja.org